

שליטה בנרטיב: הסברה עכשווית, תעמולה דיגיטלית ופסיכולוגיית התפיסה בסכסוך ישראל-פלסטין

בסכסוכים מודרניים, מידע כבר אינו רק הרקע למלחמה – הוא **המלחמה עצמה**. תמונות, מילים, האשטאגים ואלגוריתמים פועלים כעת כנשקים בוודאות כמו פצצות וכדורים. שדה הקרב אינו רק עזה, הגדה המערבית או אולמות האו"ם – הוא גם מסך הטלפון שלך, הזרם החדשותי שלך והרפלקסים הרגשיים שלך. המאבק אינו רק על שטח, אלא על **אמת, זיכרון ותפיסה מוסרית**. ובזירה זו, מערכת התעמולה הישראלית – הידועה כ**הסברה** – התפתחה לאחת המבצעים הנרטיביים המתקדמים והאגרסיביים ביותר בעולם.

באופן מסורתי מתורגם כ"הסבר", **הסברה** מציגה את עצמה כדיפלומטיה ציבורית: מאמץ "להבהיר" את פעולות ישראל לקהילה הגלובלית. אך בפועל, היא פועלת כמבצע השפעה פסיכולוגית ודיגיטלית מקיף, נתמך על ידי המדינה. מטרתה אינה רק לשכנע, אלא **לשלוט בסיפור** – מי נתפס כקורבן או תוקפן, לגיטימי או פלילי, אנושי או חד-פעמי.

בשנתיים האחרונות, בעיצומה של ההתקפה המוגברת של ישראל על עזה ועליית האקטיביזם הדיגיטלי הגלובלי, נכנסה ההסברה לשלב חדש. היא כבר אינה מוגבלת להודעות לעיתונות או למדיה ממלכתית, אלא פועלת דרך **אלגוריתמים, רשתות משפיענים, קמפיינים של דיסאינפורמציה ואכיפה קורפורטיבית**. פלטפורמות כמו **X (לשעבר טוויטר) וטיקטוק**, שפעם דמיינו כמרחבים דמוקרטיים, הפכו לשדות קרב דיגיטליים שבהם נראות הסבל – ומשמעותיות ההתנגדות – כפופה למחיקה אלגוריתמית.

במקביל, מיליארדרים חזקים כמו **לארי אליסון**, שכיום מחזיק בהשפעה משמעותית הן על טיקטוק והן על מדיה מסורתית דרך אורקל וסקייידאנס/פראמאונט, כופים התאמה אידיאולוגית מלמעלה למטה. קולות פרו-פלסטיניים נשתקים יותר ויותר, לא רק על ידי צנזורה ממלכתית אלא על ידי **מדיניות מעסיקים, דיכוי אלגוריתמי ומניפולציה פסיכולוגית** המוטבעת בפלטפורמות עצמן שאנו משתמשים בהן כדי להבין את העולם.

אבל למרות הכול, האמת שורדת.

עדויות עדים, ארכיונים דיגיטליים ותודעה גלובלית החלו להתנגד ולקרוע את אשליית ההסברה. מטרת עבודה זו היא **לתעד, לחשוף ולצייד** קוראים בכלים להבין ולאתגר אשליה זו – לפני שהיא הופכת למציאות עצמה.

התפתחות ההסברה – מדיפלומטיה של המלחמה הקרה לשליטה דיגיטלית

"הסברה" (הסברה) פירושה מילולית "הסבר" בעברית. על פני השטח, זה מרמז על הבהרה או דיפלומטיה ציבורית – מאמץ ישראל "להסביר את עצמה" לעולם. אבל ההסברה אינה רק הסברית; היא **פרפורמטיבית, מנערת ומניפולטיבית**. זוהי מסגרת תעמולה מתואמת שנועדה לשלוט בנרטיבים גלובליים על ישראל, במיוחד בהקשר הכיבוש של פלסטין.

בניגוד ליחסי ציבור מסורתיים, ההסברה **מיליטריזטית וממוסדת**, שורשית במדינת הביטחון ומתרגלת על פני פלטפורמות, שפות ומשמעויות. אין זה על ניצחון בוויכוח – זה על **הגדרת תנאי המציאות** לפני שהוויכוח מתחיל.

המקורות: מתמיכה ציונית לתעמולה ממלכתית

זרעי ההסברה נזרעו הרבה לפני הקמת ישראל ב-1948. מנהיגים ציונים בתחילת המאה ה-20 זיהו את החשיבות של עיצוב דעת קהל מערבית. דמויות כמו חיים ויצמן ותיאודור הרצל לא היו רק דיפלומטים אלא **יזמי נרטיב**, שעבדו לשכנע את האליטות הבריטיות והאמריקאיות שציונות היא פרויקט מודרני ומתורבת ולא קולוניאלי.

לאחר הקמת המדינה הישראלית, ההסברה לקחה תפקיד רשמי יותר. במהלך המלחמה הקרה, פקידי ישראלים מסגרו את המדינה כמאחז ליברלי של דמוקרטיה באזור ערבי עויין, מיישרים קו עם ערכים אמריקאים ופחדים מערביים מהשפעה סובייטית.

מטרות מוקדמות מרכזיות של ההסברה כללו:

- הצדקת ה**נכבה** (הגירוש בכפייה של יותר מ-700,000 פלסטינים ב-1948)
- מיתוג מחדש של כיבוש הגדה המערבית, עזה ומזרח ירושלים ב-1967 כ"מלחמת הגנה"
- הסטת ביקורת מפעולות צבאיות כמו מלחמת לבנון 1982 ודיכוי האינתיפאדות

בכל אחת מהתקופות הללו, ההסברה הסתמכה על **עיתונות מערבית, בעלי ברית דיפלומטיים ומוסדות דיאספורה יהודיים** כדי להגביר את הגרסה הישראלית של האירועים. ישראל תוארה כקטנה, נצורה ועליונה מוסרית – למרות כוח צבאי מוחלט.

מוסדיות: עליית הביורוקרטיה של ההסברה

עד שנות ה-70 וה-80, ההסברה הפכה לרשמית בתוך המדינה הישראלית. **משרד החוץ, משרד העניינים האסטרטגיים ויחידות דוברי צה"ל** כל אחד פיתח כנפיים תעמולה המוקדשות לעיצוב דעה בינלאומית.

התפתחויות מרכזיות כללו:

- הקמת **מחלקת ההסברה** במשרד החוץ
- תוכניות הכשרה לדיפלומטים וחיילים ישראלים על "משמעת נרטיבית"
- שימוש ב**אייפאק** ולוביסטים קשורים לתיאום מסרים תקשורתיים בארה"ב
- שותפויות עם חברות יח"צ, מכוני מחקר ומדיה אמריקאית גדולה

זה לא היה רק על הצגת ישראל באור טוב – זה היה על **דה-לגיטימציה של ההתנגדות הפלסטינית**, מסגור מחדש של ביקורת כאנטישמיות והשפעה על קבלת החלטות פוליטית בבירות המערב.

מדריך ההסברה: תעמולה בפועל

עד שנות ה-2000, ההסברה עברה מעבר לדיפלומטיה מסורתית להשפעה על **מדיה המונים וטכניקות דיסאינפורמציה**. ארטיפקט מרכזי מתקופה זו הוא **"מדריך ההסברה"**, מדריך שהופץ באופן נרחב בקרב תומכי ישראל בתחילת עידן האינטרנט.

המדריך מתאר אסטרטגיות רטוריות כגון:

- **ניקוד נקודות מול חיפוש אמת**: תמיד שאף לנצח את הוויכוח, לא להסביר את הנושא

- **ערעורים רגשיים:** לערור פחד, אשמה וטראומה (למשל, הפניות קבועות לשואה או לטרור)
- **הסטה:** כשמאתגרים על פעולות ישראל, פנה להמס, לאיראן או לאנטישמיות
- **הכפשה ודה-לגיטימציה:** תקוף את השליח, לא את ההודעה – במיוחד מבקרים, עיתונאים ואקדמאים

טקטיקות אלה אינן מוגבלות לשחקנים מדינתיים. הן כעת מופצות דרך **קבוצות סטודנטים, ארגוני דיאספורה ותורמים מקוונים**, ויוצרות צבא גלובלי של פרופגנדיסטים דיגיטליים.

הסברה 2.0: המעבר הדיגיטלי

השינוי האמיתי הגיע בשנות ה-2010 והאיץ בשנות ה-2020. כשמדיה מסורתית איבדה השפעה ומדיה חברתית זכתה לדומיננטיות, ההסברה פנתה. היא החלה להתמקד ב**קמפיינים של משפיענים, מודרציה מבוססת AI, הנדסת אלגוריתמים ודיסאינפורמציה דיגיטלית בזמן אמת**.

התפתחויות מרכזיות כוללות:

- יחידת דוברי צה"ל יוצרת טיקטוקים ויראליים כדי למסגר מחדש תקיפות אוויר כגבורה
- "לוחמי הסברה" אזרחיים מתואמים בווטסאפ וטלגרם כדי לדווח המוני על פוסטים פרו-פלסטיניים
- הממשלה הישראלית מממנת **קמפיינים דיגיטליים בשווי מיליוני דולרים** כדי להציף פלטפורמות בתוכן פרו-ישראלי, במיוחד בתקופות אלימות מוגברת
- מכרז משרד ישראלי משנת 2019 שהציע 3 מיליון ש"ח למבצע סמוי ברשתות חברתיות נגד "קמפיינים של דה-לגיטימציה"

מאמצים אלה קולמינו במה שאנליסטים קוראים **הסברה 2.0** – משטר תעמולה מותאם לעידן הפלטפורמות, שבו **מהירות, ויראליות ומניפולציה רגשית** חשובים יותר מעובדות או מדיניות.

פלטפורמה כתעמולה – כיצד ההסברה כבשה את X (לשעבר טוויטר)

כאשר אילון מאסק רכש את טוויטר בסוף 2022 ומיתג אותה מחדש כ**X**, הפלטפורמה נכנסה לשלב אידיאולוגי חדש. משווקת כמקלט ל"חופש ביטוי", X התפתחה במהירות למשהו הרבה יותר מפלגתי: **שדה קרב ללוחמה מידעית ממוסדת**, שבו מכשיר ההסברה הישראלי מצא קרקע פורייה להגברת מסריו, דיכוי התנגדות ועיצוב תפיסה ציבורית של הסכסוך ישראל-פלסטיין בזמן אמת.

בעוד שטוויטר סבלה זמן רב מבעיות הטיה וא-סימטריות מודרציה, העידן שלאחר מאסק מסמן הסלמה דרמטית של **הנדסת נרטיב ממוסדת** – עם הממשלה הישראלית, צה"ל ורשתות קשורות שמנצלות במלואן שינויי פלטפורמה, אהדות הנהגה ואטימות אלגוריתמית כדי לבסס פרספקטיבה דומיננטית.

מפלטפורמה לפרוקסי: כיצד X התיישרה עם מטרות ההסברה

מיד לאחר **מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023** וההתקפה הישראלית שלאחריה על עזה, מבצעי ההסברה נכנסו למצב יתר. במקביל, X הפכה **מבנית מיושרת** עם מאמצים אלה:

הטיה אלגוריתמית

- **תוכן פרו-ישראלי זינק בנראות**, לעיתים קרובות עם טווח מנופח למרות מעורבות נמוכה.
- **פוסטים פרו-פלסטיניים נקברו**, שודבנו או סומנו כ"תומכי טרור", אפילו כאשר פורסמו על ידי עיתונאים או אקדמאים.

- **נושאים טרנדיים כמו #עזה** נעלמו באופן מסתורי מכלי הנראות של הפלטפורמה בתקופות הפצצות כבדות ומוות אזרחי בעזה.

אישורים מאילון מאסק

- מאסק הגביר אישית **חשבונות** הידועים בהפצת דיסאינפורמציה או תוכן פרו-ישראלי מפלגני מאוד.
- הוא פלטפורם דמויות עם קשרים לרשתות השפעה ישראליות, כולל אלה שחזרו על מסרי צה"ל במהלך מבצעים צבאיים קריטיים.
- במקרים רבים, מאסק הדהד בעצמו נקודות דיבור של ההסברה, מסגר מחדש ביקורת על ישראל כאיום ביטחוני או "תעמולה קיצונית".

התאמות מדיניות המיטבות צנזורה

- תכונת "הערות קהילה", שנועדה להוסיף הקשר, נשקה לעיתים קרובות כדי **לנפץ קולות פרו-פלסטיניים**.
 - **השעיות המוניות** כווננו לעיתונאים, אמנים ואפילו ניצולים שפרסמו צילומי זמן אמת של אירועים בעזה.
 - קולות מתנגדים סומנו לעיתים קרובות כ"דיסאינפורמציה" ללא ערעור או הסבר.
- יחד, שינויים מבניים אלה יצרו מה שמשתמשים החלו לקרוא **"פיד הסברה"** – גרסה מניפולטיבית של המציאות שבה רק צד אחד של סכסוך אכזרי היה נראה באופן עקבי, והאמפתיה לצד השני נדכאה אלגוריתמית.

גדודים דיגיטליים והצפת תוכן

הצלחת ההסברה ב-X מעולם לא הסתמכה רק על אלגוריתמים. התערבות אנושית – **לעיתים קרובות מתואמת** – שיחקה תפקיד מרכזי.

גדודים דיגיטליים:

- מתנדבים ומשפיענים בתשלום של ההסברה עובדים ברשתות כדי **לדווח המוני על חשבונות פרו-פלסטיניים**.
- רשתות אלה **מציפות תגובות** בנקודות דיבור סקריפטיות, מסיטות שרשורים בהטרדה וזרעות דיסאינפורמציה שקשה לתקן לאחר שהיא הופכת ויראלית.

אסטרטגיית הצפה:

- במהלך רגעים בולטים (למשל, הפצצות בתי חולים, החלטות או"ם), X **מוצפת** באינפוגרפיקות פרו-ישראליות, תוכן שנוצר על ידי AI או סרטונים מניפולטיביים רגשית המציגים חיילי צה"ל כהומניטרים מהססים.
 - המטרה אינה רק שכנוע – זו **שליטה בנפת**. כדי להטביע פוסטים ביקורתיים בשטף טהור.
- פרקטיקה זו נתמכת על ידי **שותפויות מדינתיות**. הממשלה הישראלית תיעדה השקעות בתעמולה מדיה חברתית, כולל:
- קמפיין דיפלומטיה ציבורית בשווי 145 מיליון דולר המיועד לקהלים מערביים.
 - מכרז משנת 2019 שהציע מיליוני שקלים למבצעי השפעה דיגיטליים.
 - תוכניות מודות בפומבי של נתניהו להשתמש במדיה חברתית כ"נשק" בעיצוב דעת קהל אמריקאית.

מסגור נרטיבי: מקורבנות להתנצלות מוסרית

השינוי של X למגבר הסברה שינה גם את **מסגור הנרטיב** של הסכסוך:

- **ישראל מוצגת כקורבן נצחי**, ללא קשר לא-סימטריה צבאית או נפגעים אזרחיים שהיא גורמת.
- **פלסטינים מקושרים באופן עקבי לטרור**, מיוודנים דרך שפה ורמזים ויזואליים, אפילו כשמדברים על ילדים או בתי חולים.
- **אלימות מבנית, כיבוש ואפרטהייד הופכים לבלתי נראים** על ידי מסגור מחדש של כל הסלמה כמעשה הגנה ספונטני.

מסגורים אלה מוגברים דרך:

- **משפיענים עם סימון כחול** (לעיתים קרובות בתשלום) שמפרסמים תוכן ויראלי במהלך הפצצות.
- **שרשרות שנוצרו על ידי AI** המשתמשים בשפה ותמונות משכנעות רגשית כדי לשמר תמיכה בפעולות צבאיות.
- **טקטיקות דיסאינפורמציה**, כמו קישור שקרי של עיתונאים או ארגונים להמס כדי להכפיש את הדיווחים שלהם.

ממודרציה למניפולציה: מותה של נייטרליות הפלטפורמה

X כבר אינה "כיכר עיר". זוהי **מערכת מידע מיליטריזטית**, שבה מעורבות מונדסת, נראות נשלטת והתנגדות פוליטית מנוהלת דרך קוד וכפייה.

זה קובע תקדים מסוכן – לא רק לסכסוך ישראל-פלסטיין, אלא **לדמוקרטיה וזכויות דיגיטליות גלובליות**. כאשר צד אחד של מלחמה נהנה מהגנה אלגוריתמית מלאה-ספקטרום – והצד השני מתמודד עם דה-בוסטינג, חסימות והשמצות – התוצאה אינה דיון. זו **הסכמה מתוכננת**.

טיקטוק ודוקטרינת אליסון – השפעה, אידיאולוגיה וכיבוש פלטפורמה

בתחילת שנות ה-2020, **טיקטוק** התבססה כפלטפורמה התרבותית והפוליטית החזקה ביותר לדור Z. עם יותר ממיליארד משתמשים גלובליים ויותר מ-150 מיליון בארה"ב לבדה, טיקטוק הפכה למרחב שבו נרטיבים גלובליים לא רק שותפו – הם **הורגשו**. בזמנים של מלחמה, מרידה או עוול, היא שימשה כחזית של עדויות ויזואליות: מהירה, לא מסוננת ורגשית ישירה.

בדיוק הכוח הגולמי הזה הפך את טיקטוק לאיום – לממשלות, תאגידים ומשטרים נרטיביים חזקים כמו הסברה.

בתחילה, הבדיקה האמריקאית של טיקטוק התמקדה ב**פרטיות נתונים ופחדים מהשפעת המפלגה הקומוניסטית הסינית**, בשל הבעלות על ידי ענקית הטכנולוגיה הסינית **באידאנס**. עם זאת, ב-2025, החשש הזה "נפתר" כאשר 80% ממניות פעילות טיקטוק בארה"ב נמכרו ל**קונסורציום של משקיעים אמריקאים**, עם **אורקל** – בהנהגת המיליארדר הפרו-ישראלי **לארי אליסון** – שמוביל את הפיקוח על האלגוריתם ותשתית הנתונים של טיקטוק.

אך מה שבא אחר כך לא היה שיקום של נייטרליות או חירות אזרחית.

במקום זאת, **טיקטוק הפכה לזרוע נוספת של אכיפה אידיאולוגית**, במיוחד מיושרת עם **אינטרסים מדינתיים ישראליים**, נרטיבי מדיניות חוץ אמריקאית והשפעה תרבותית של מיליארדרים.

הרכישה שהחליפה אימפריה אחת באחרת

בספטמבר 2025, תחת לחץ דו-מפלגתי ומכוח צו נשיאותי מעידן טראמפ, פעילות טיקטוק בארה"ב הוחרמה בפועל והועברה לאליטות טכנולוגיות אמריקאיות. **אורקל** של לארי אליסון לקחה שליטה על ניהול נתונים ופיקוח אלגוריתמי – החלטה שחוגגים על ידי ניצי ביטחון לאומי ומדיה עסקית.

אבל בהחלפה של השפעה מדינתית סינית לאימפריה האידיאולוגית של אליסון, ארה"ב לא "דה-פוליטיזציה" את טיקטוק – היא פשוט **הפנתה מחדש** את הנאמנות של הפלטפורמה. והנאמנות הזו אינה ניטרלית.

אליסון אינו רק איש עסקים. הוא:

- **תומך קולני של ישראל וצה"ל**
- **מממן מרכזי** של לוביסטים פוליטיים פרו-ישראליים ותוכניות צבאיות
- הארכיטקט הפיננסי מאחורי השתלטות בנו על **פראמאונט גלובל**, הכוללת **CBS**, **שוטיים** וטווח רחב של מדיה אמריקאית

בקיצור, השפעתו של אליסון משתרעת על:

- **ביג טק** (אורקל)
- **מדיה חברתית** (טיקטוק, דרך תשתית אורקל)
- **מדיה מיינסטרים** (פראמאונט/CBS)
- **פוליטיקה אמריקאית** (תורם מרכזי של טראמפ, עם קשרים למרקו רוביו ואחרים)

הוא לא רק מעצב את מערכת המידע – הוא **מחזיק בה**.

דוקטרינת אליסון: שליטה אידיאולוגית כתרבות תאגידית

לאחר הסלמה של מלחמת עזה בסוף 2023, דוחות פנימיים מאורקל החלו לצוץ. אלה חשפו שינוי **תרבות תאגידית מדאיג** תחת השפעת אליסון, במיוחד כשאורקל מיקמה את עצמה כדי להשתלט על פעילות טיקטוק.

התפתחויות מרכזיות כללו:

- בכירים דורשים ש"אהבה לישראל" תוטבע בתרבות החברה
- עובדים שביטאו חשש מפעולות צבאיות ישראליות **הופנו למשאבי בריאות נפשית תאגידיים**
- עובדים פרו-פלסטיניים מתמודדים עם **לחץ משמעותי** או נקמה על דעותיהם
- מכתב פתוח מדוברים של עובדי אורקל בתחילת 2025 המחה על הידוק הקשרים של החברה עם טכנולוגיה צבאית ישראלית ומבצעי צנזורה

פרקטיקות אלה לא רק משקפות הטיה – הן מעוררות **תנאי אוטוריטרי**: הרעיון שהסטה מעולם פרו-ישראלי היא סימפטום של חוסר יציבות, בלבול או חוסר נאמנות.

סביבה קפואה זו שיקפה שינויים בטיקטוק עצמה.

צנזורה בטיקטוק: שקטה, ממוקדת ואפקטיבית

מאז שאורקל נטלה שליטה על האלגוריתם ותשתית טיקטוק, משתמשים דיווחו על מגוון טקטיקות דיכוי המשפיעות על קולות פרו-פלסטיניים:

ירידה בנראות

- פוסטים המתעדים תקיפות אוויר ישראליות, נפגעים אזרחיים או עדויות מעזה החלו לקבל **מעורבות נמוכה בהרבה** מאשר לפני הרכישה.
- האשטאגים כמו **#פלסטיין_חופשית** או **#הפסקת_אש_עכשיו** נחנקו לסירוגין או הושלטו כלא ניתנים לחיפוש.
- סרטונים שסומנו כ"גרפיים" או "מטעים" **הוסרו או הוגבלו** – אפילו כאשר אומתו או פורסמו על ידי עיתונאים.

פעולות חשבון ממוקדות

- יוצרים ואקטיביסטים פלסטינים בולטים דיווחו על **שדובנים**, השעיות חשבון והסרת תוכן ללא אזהרה.
- חשבונות מאומתים ששיתפו חדשות מעזה ראו את **הטווח שלהם יורד באופן דרמטי**, במיוחד בתקופות הפצצות פעילות.

קידום תעמולה

- תוכן פרו-ישראלי, כולל אינפוגרפיקות בסגנון הסברה והערות משפיענים, **הוצגו באופן בולט יותר** בפידים של "עבורך".
- פוסטים ממומנים מקמפיינים קשורים לממשלת ישראל **דחפו לקהלים אמריקאים**, לעיתים מסגורים כחינוכיים או הומניטריים.

א-סימטריית תוכן זו משקפת דינמיקות דומות שנצפו ב-X – אך ההגעה של טיקטוק בקרב **משתמשים צעירים יותר** הופכת אותה למסוכנת במיוחד. הפלטפורמה הפכה **לשטח גרומינג אידיאולוגי**, שבו **נראות סלקטיבית** מכתיבה את הגבולות המוסריים של מה שנראה כנורמלי, מקובל או "נכון".

מנייטרליות אלגוריתמית למלחמה אידיאולוגית

טיקטוק נתפסה פעם כפלטפורמה שהציעה לקולות לא מיוצגים – כולל פלסטינים – מקום להישמע. זו הייתה הבמה ל:

- צילומים גולמיים של הפצצות
- עדויות אישיות משטחים כבושים
- תנועות סולידריות ויראליות שעקפו הטיות חדשות מיינסטרים

אבל תחת אורקל ואליסון, ההתיישרות האידאולוגית של הפלטפורמה משתנה. זה לא רק על נראות – זה **על קידוד ערכים**:

- חיילים ישראלים מוצגים כמגנים.
- פלסטינים מוצגים – במפורש או במשתמע – כאתגרים.
- סבל מקורטט אלגוריתמית כדי להעדיף סוג אחד של צער.

זה **הנדסת נרטיב בקנה מידה** – והוא מתבצע תחת מסווה של "מודרציית תוכן" ו"בטיחות מותג".

אימפריית המדיה של אליסון: חיזוק קיר הנרטיב

כיבוש טיקטוק הוא רק צומת אחת באסטרטגיית ההתמזגות המדיה הרחבה יותר של אליסון. דרך סקייידאנס מדיה ורכישת **פראמאונט גלובל**, משפחת אליסון כעת שולטת ב:

- חדשות CBS
- שוטיים
- קומדי סנטרל
- ניקלודיאון
- פראמאונט פיקצ'רס
- פלטפורמות סטרימינג גלובליות

יחד עם אורקל וטיקטוק, השפעתו של אליסון משתרעת על כמעט כל מדיום מרכזי של צריכת מידע, מתוכניות ילדים ועד למסדי נתונים ארגוניים ועד לפלטפורמות וידאו ויראליות.

עם קשרים פוליטיים עמוקים ונוקשות אידיאולוגיות, זה לא רק בעלות על מדיה – זה **מונופול נרטיבי**. והוא משמש לסניטציה של מלחמה, משמעת התנגדות והגדרת גבולות אמפתיה מותרים.

ההשפעות הפסיכולוגיות של ההסברה – אלגוריתמים, חרדה ועיצוב רגש ציבורי

הכוח של תעמולה אינו פשוט במה שהיא אומרת, אלא במה שהיא עושה **לנפש**.

ההסברה העכשווית – רחוקה מלהיות שריד של המלחמה הקרה – היא **מערכת השפעה פסיכולוגית מתקדמת מאוד**. היא כבר אינה תלויה רק בשליטה על מדיה מדינתית או בסיבוב הודעות לעיתונות. היא חיה כעת ב**אלגוריתמים, עיצובי ממשק, מערכות תגמול ולולאות משוב חברתיות**.

ההסברה בעידן הדיגיטלי אינה שואפת רק **לשכנע** – היא שואפת **לתנאי**. לעצב רגש ציבורי, לעצב רפלקסים מוסריים, לדכא התנגדות ולהנדס תפיסת הסכמה.

הנדסת רגש אלגוריתמית

פלטפורמות מדיה חברתית מקורטטות מה שאתה רואה דרך "פידים" אלגוריתמיים שנועדו למקסם מעורבות – אבל אלגוריתמים אלה קובעים גם איזה סוג מידע **מתוגמל** או **מוסתר**. מבצעי הסברה מנצלים זאת על ידי הבטחת **תוכן פרו-ישראלי מוגבר** בעוד **תוכן פרו-פלסטיני מדוכא** או מודחק.

התוצאה היא **תנאי רגשי**:

- תוכן שתומך ב**נרטיב של ישראל** מקבל לייקים, ריטוויטים וצפיות – מפעיל **פגיעות דופמין** למשתמש ומחזק התנהגויות אלה.
- תוכן ביקורתי כלפי ישראל, לא משנה כמה מדויק או דחוף, לעיתים קרובות מקבל מעט או אין מעורבות – מוביל ל**תסכול, ספק עצמי ונסיגה סופית**.

זה יוצר **לולאת תגמול-עונש**:

- **מעורבות = נכונות**
- **שתיקה = בושה**
- עם הזמן, משתמשים מתאימים **ללא מודע** כדי להתאים לתוכן שמתפקד טוב, טועים **נראות לאמת**.

חדרי הד (echo chambers) והסכמה מתוכננת

כאשר פלטפורמות כמו X וטיקטוק מגבירות צד אחד של נרטיב פוליטי, הן יוצרות **חדרי הד דיגיטליים** – סביבות שבהן משתמשים חשופים שוב ושוב לטווח צר של דעות, מחזקות את אשליית **הסכמה**

לזה יש השלכות פסיכולוגיות עמוקות:

- לפי **ניסויי ההתאמה של אש**, בני אדם נוטים לאמץ דעות קבוצתיות – אפילו כאשר הן סותרות אמונות אישיות – אם הם תופסים את עצמם לבד בהתנגדות.
- זה מוביל ל**התעלמות פלורליסטית**: האמונה שדעות פרטיות שגויות או שוליות כי אף אחד אחר לא נראה משתף אותן.
- בהקשר ישראל-פלסטיין, זה אומר שאמפתיה לפלסטינים נתפסת כמסוכנת או לא נורמלית, אפילו בקרב משתמשים שמרגישים אמפתיה זו באופן פרטי.

התוצאה אינה רק שתיקה – זו הטיה פנימית. מספר גדל של משתמשים מתחיל לא לסמוך על האינסטינקטים המוסריים שלהם.

ספירלת השתיקה: השתקה דרך בידוד

כאשר משתמשים רואים שתוכן פרו-פלסטיני מעונש – על ידי חסימות, טווח נמוך, הטרדה או השלכות מקצועיות – הם לומדים **לצנזר עצמם**. זה נכון במיוחד בקרב:

- סטודנטים שחוששים מהשלכות אקדמיות או מקצועיות
- יוצרים שחוששים מדמונטיזציה
- עובדים של חברות פרו-ישראליות כמו אורקל שראו עמיתים מופנים ל**משאבי בריאות נפשית** על התנגדות

זה תואם את תיאוריית **ספירלת השתיקה**:

אנשים פחות סבירים לבטא דעה אם הם חוששים מבידוד חברתי או עונש. ככל שפחות אנשים מדברים, כך התפיסה שהתנגדות נדירה חזקה יותר – ובכך מחזקת את השתיקה.

זה בדיוק הסביבה שההסברה שואפת ליצור.

פתולוגיזציה של התנגדות

בשנים האחרונות, כפייה פסיכולוגית עברה מעבר לפיד למקום העבודה ולקהילה. דוחות מאורקל במהלך מלחמת עזה 2023-2025 חושפים דפוס מדאיג עמוק:

- עובדים ביקורתיים לפעולות ישראליות **הופנו לתמיכה נפשית** במקום להתעמק בתוכן החששות שלהם.
- בכירים דרשו "אהבה לישראל" כחלק מתרבות החברה – מסגרים התנגדות כ**חוסר יציבות רגשית** או **אי-רציונליות**.
- במרחבים טכנולוגיים ומדיה, דעות פרו-פלסטיניות **מפתולגיות**, בעוד תמיכה בישראל **מנורמלת כרציונלית, אזרחית ומוסרית**.

טקטיקה זו שואבת ממדריכי אוטוריטריים: מסגור מחדש של התנגדות מוסרית כ**בלבול נפשי**, טיפול בהתנגדות לא כפרספקטיבה פוליטית אלא כ**סטייה פסיכולוגית**.

תשישות רגשית ושריפה

אולי ההשפעה הפסיכולוגית הנפוצה ביותר של ההסברה העכשווית היא **תשישות רגשית**:

- משתמשים שמנסים לתעד זוועות – במיוחד בעזה – מתארים תחושה שהם **"צועקים אל הריק"**.
- למרות ראיות, הפוסטים שלהם נעלמים או נמחקים.
- רבים מתארים תחושת תקווה אבודה, חרדה או ניתוק מעמיתים שלא נראים אכפת להם.

זה מוביל ל:

- **שריפה דיגיטלית:** נסיגה מאקטיביזם בשל עבודה רגשית מתמדת
- **התנתקות מוסרית:** מרחק פסיכולוגי מטראומה כמנגנון הישרדות
- **עייפות אמפתיה:** נימול לסבל בשל חשיפה יתר ותפיסת חוסר תועלת

בסופו של דבר, **שחיקה פסיכולוגית של סולידריות** היא אחד הכלים היעילים ביותר של ההסברה. לא דרך צנזורה בלבד, אלא דרך **תשיות**.

ילדותיות של הקהל

אסטרטגיית מפתח נוספת של ההסברה היא **פישוט** – מסגור גיאופוליטיקה מורכבת דרך טרופים מניפולטיביים רגשיים:

- **ישראל כקורבן נצחי**
- **צה"ל כ"צבא המוסרי ביותר בעולם"**
- **פלסטינים כטרוריסטים, או קורבנות פסיביים ללא סוכנות**

מסגור רגשי זה מיילד את הקהל:

- הוא **ממעיט מחשיבה ביקורתית**
- הוא **מעדיף נאמנות רגשית** על פני ניואנס עובדתי
- הוא מטפח **דיכטומיות מוסריות** – טוב מול רע, אנחנו מול הם – ללא מקום להקשר, היסטוריה או ביקורת מבנית

משתמשים מאומנים לא להבין, אלא **להרגיש בכיוון הנכון**. והסטה מסקריפט רגשי זה הופכת לעונש חברתי.

הסברה והמערב – לובינג, lawfare ופלילות סולידריות

ההסברה אינה נעצרת בעיצוב תפיסה. מטרתה הסופית היא **להמיר תפיסה לכוח** – לחקיקה, מימון צבאי, מדיניות סחר ומסגרות משפטיות שמענישות **התנגדות ומתגמלות שותפות**.

במערב – במיוחד בארה"ב, בריטניה, גרמניה וצרפת – ההסברה התפתחה ל**כלי פוליטי**. היא מופעלת לא רק דרך סרטונים ויראליים או קמפיינים של משפיענים, אלא דרך **לובינג, lawfare, דיכוי אקדמי ומעקב אחר החברה האזרחית**.

תשתית לובינג: חדר המכונות של ההסברה המערבית

ההרחבה החזקה ביותר של ההסברה במערב היא **תשתית הלובינג** שלה, במיוחד בארה"ב. ארגונים כמו:

- **אייפאק** (הוועדה היהודית-אמריקאית לעניינים ציבוריים)
- **אגודה נגד השמצה**
- **עומדים_עם_ישראל**
- **המועצה הישראלית-אמריקאית**

- ו-PACים פחות ידועים רבים

...יוצרים רשת מחוברת ש:

- **משפיעה על בחירות**
- **מעצבת מדיניות חוץ אמריקאית כלפי ישראל**
- **כותבת חקיקה לדיכוי תנועת BDS**
- **דוחפת להגדרות אנטישמיות** שמשוות אנטי-ציונות לדיבור שנאה

קבוצות אלה אינן ארגוני תמיכה בלבד – הן **מהנדסי מדיניות**, משובצות עמוק בתשתית הפוליטית האמריקאית.

מינוף פיננסי:

- אייפאק לבדה הוציאה יותר מ**100 מיליון דולר** במחזורי הבחירות האמריקאיים 2022 ו-2024, תומכת במועמדים שהתחייבו לתמיכה בלתי מעורערת בישראל – אפילו כשמספר הנפגעים בעזה עלה.
- תרומות פוליטיות משמשות כ**מבחן ליטמוס לנאמנות לישראל**. לארי אליסון, למשל, דווח כ**בדק מועמדים פוליטיים** על עמדתם כלפי ישראל לפני הצעת תמיכה פיננסית.

משמעת מועמדים:

- מועמדים ביקורתיים למדיניות ישראלית – כמו **אילן עומר**, **ראשידה טלאיב** או **ג'מאל באומן** – מתמודדים עם קמפיילים מרשיעים מתואמים, התקפות דיסאינפורמציה ואתגרי ראשוניים מגובים על ידי מיליונים בכספי הסברה.
- רמת השפעה זו מבטיחה ש**מדיניות חוץ אמריקאית נשארת נעולה בתמיכה בישראל**, ללא קשר לדעת קהל, הפרות חוק או חששות זכויות אדם.

Lawfare: הפיכת סולידריות לפשע

גבול הבא של ההסברה במערב הוא **lawfare** – שימוש במערכות משפטיות כדי לפליל ולהפחיד תומכי זכויות פלסטיניות.

פלילות BDS:

- נכון ל-2025, **36 מדינות בארה"ב** העבירו חוקים או צווים נשיאותיים המענישים אנשים או עסקים המשתתפים בפעילויות **חרם, ניתוק והטלת סנקציות (BDS)** נגד ישראל.
- חוקים אלה, רבים כתובים בשותפות עם קבוצות לובינג ישראליות, לעיתים קרובות:
 - מחייבים קבלנים לחתום על **התחייבויות אנטי-BDS**
 - מענישים סטודנטים או סגל על אקטיביזם פרו-פלסטיני
 - ממנעים מימון ציבורי מארגונים הנחשבים "אנטי-ישראליים"

הגדרה מחדש של אנטישמיות:

- ממשלות מערביות מאמצות יותר ויותר את **הגדרת IHRA לאנטישמיות** (ברית הזיכרון הבינלאומית לשואה), הכוללת ביקורת על ישראל כפוטנציאל לפשע שנאה.
- מבקרים טוענים שזה **מנשק את האשמה באנטישמיות** כדי להשתיק דיון פוליטי וחירות אקדמית.

- בגרמניה ובצרפת, הגדרה זו כבר הובילה ל**פשיטות משטרה** על הפגנות פרו-פלסטיניות, איסור הפגנות וחקירות NGO.

צנזורה מוסדית:

- **פרופסורים באוניברסיטאות**, במיוחד בארה"ב ובבריטניה, מתמודדים עם סיכון גדל להוראה של היסטוריה פלסטינית או הבעת תמיכה בתנועות דקלונזציה.
- ארגונים כמו **משימת קנרי** מחזיקים ברשימות שחורות ציבוריות של סטודנטים וחוקרים התומכים בזכויות פלסטיניות – רשימות המשמשות לעיתים קרובות על ידי מעסיקים וקציני הגירה.

מעקב ופוליסניג של תנועות סולידריות

במקביל ל-lawfare, ממשלות ומוסדות מיושרים עם הסברה אימצו יותר ויותר **שפה נגד-טרור** כדי לעקוב ולהפחיד ארגון פרו-פלסטיני.

מעקב בקמפוסים:

- סניפי אוניברסיטה של **סטודנטים למען צדק בפלסטין (SJP)** נעקבים, מחדירים או מושעים תחת לחץ מתורמים וקבוצות לובינג.
- אקטיביסטים בקמפוסים מסומנים כ**רדיקלים או איומי ביטחון**, במיוחד לאחר תקופות אלימות מוגברת בעזה או בגדה.

אינטימידיציה NGO:

- קבוצות סיוע, מפקחי זכויות אדם ואפילו סוכנויות או"ם מואשמות באופן שגרתי ב"תמיכה בטרור" אם הן מתעדות התעללויות ישראליות.
- **צה"ל ומשרד החוץ הישראלי** קושרו לקמפיינים מרשיעים נגד עובדי הומניטריים ודיווחנים – במיוחד אלה הפועלים בעזה או בירושלים.

איסורי נסיעה וביטול ויזות:

- תומכי פלסטינים, אקדמאים ועיתונאים נמנעים כניסה למדינות מערביות, מסומנים בגבולות או אסורים מלהרצות תחת האשמות מעורפלות של "קיצוניות" או "סימפטיות טרוריסטיות".
- בקיצור, **אקטיביזם עצמו מוגדר מחדש כאיום** – לא כי הוא מסכן ביטחון ציבורי, אלא כי הוא מאיים על שליטת נרטיב.

מלחמה תרבותית: מחיקת לגיטימציה פלסטינית

הדיכוי הנתמך על ידי המדינה של סולידריות מחוזק על ידי **פרויקט תרבותי רחב יותר** למחוק לגיטימציה פלסטינית לחלוטין.

דיכוי אקדמי:

- קורסים על קולוניאליזם מתנחלים, אפרטהייד או התנגדות ילידית מפורקים או מותקפים פוליטית אם הם כוללים פלסטין.
- כנסים מבוטלים, דוברים מפלטפורמים ופרסומים אקדמיים מצונזרים תחת לחץ מממנים מיושרים עם הסברה.

סניטציה מדיה:

- מוסדות מדיה מערביים ממשיכים ל:

- מסגר התקפות ישראליות כ"הגנה עצמית"
- להימנע משימוש במונחים כמו **כיבוש, ניקוי אתני או אפרטהייד**
- לפלטפורם "מומחי הסברה" על פני חוקרים פלסטינים

- עיתונאים שאתגרים מסגור זה ננזפים, מוסרים משימות או מתמודדים עם קמפיינים הטרדה מקוונים.

רשימות שחורות תרבותיות:

- אמנים, סרטנים ומוזיקאים שביטאו תמיכה בפלסטין **de-invited**, מושחרים או מעונשים, במיוחד במעגלי פסטיבלים בארה"ב ובבריטניה.
- מממנים תרבותיים גדולים לעיתים קרובות דורשים "**התאמה אנטי-BDS**" עקיפה, קושרים מימון לשתיקה פוליטית.

התנגדות וחשיפה – שבירת מכונת ההסברה

ההסברה משגשגת על שליטה: במדיה, במסרים, בתפיסה. היא מסתמכת על הצפת האקוסיסטם המידעי בגרסתה של המציאות בעוד שמסרים מתחרים מושתקים דרך lawfare, צנזורה וכפייה פסיכולוגית.

אבל אפילו המערכת התעמולתית המתוחכמת ביותר יש לה **מגבלות – וסדקים**.

למרות הדומיננטיות של ההסברה על פני מוסדות מערביים ופלטפורמות דיגיטליות, נרטיב נגדי גלובלי צץ. הוא מבוזר, דיגיטלי טבעי, מושרש מוסרית ולעיתים קרובות מונע על ידי אלה ללא כוח מוסדי – עיתונאים, אקטיביסטים, אמנים, ניצולים וטכנולוגים מחויבים **לאמירת אמת תחת מחיקה**.

כוח העדות: עיתונאות כהתנגדות

אחת הצורות החזקות ביותר של התנגדות להסברה היא פעולת **העדת** – במיוחד בזמן אמת.

עיתונאות אזרחית:

- במלחמות עזה 2023–2025, חלק גדול ממה שהעולם יודע לא הגיע ממקורות מיינסטרים, אלא **מצילומי וידאו ישירים** שצולמו על ידי פלסטינים ושותפו דרך מדיה חברתית.
- עדויות גולמיות אלה – אמהות אבלות, בתי חולים מפוצצים, ילדים פצועים – חתכו נרטיבים מסונטים והגיעו למיליונים, לעיתים קרובות **לפני שניתן לצנזר אותם**.

דיווח חוקר:

- **אאוטליטים כמו +972 מגזין, האינטרספט, איי אופ מידל איסט ואינטיפאדה אלקטרונית** ממשיכים לתעד:

- קמפייני דיסאינפורמציה צבאיים ישראלים
- טכנולוגיות מעקב המשמשות נגד פלסטינים
- שותפות מערבית במכירות נשק וצנזורה

- עיתונאים עצמאיים בפלטפורמות כמו סאבסטאק ופטריאון עוקפים הגבלות עריכה כדי לפרסם דיווחים ביקורתיים מצונזרים במקומות אחרים.

אקטיביזם ארכיוני:

- קולקטיבים כמו **ארכיטקטורה פורנזית ווויזואליזציה של פלסטין** משתמשים בנתונים, מיפוי ו-OSINT (מודיעין מקור פתוח) כדי ליצור **תיעודים בלתי ניתנים להפרכה** של פשעי מלחמה ישראליים, הפקעות קרקע ומדיניות אפרטהייד – משאבים המשמשים כעת בהגשות משפטיות בינלאומיות ודוחות זכויות אדם.

ריבונות טכנולוגית: בנייה מעבר לפלטפורמות

בהכרה בכך שפלטפורמות מיינסטרים כמו X, טיקטוק ואינסטגרם כעת compromised עמוקות, טכנולוגים וקהילות רבות פונות ל**חלופות מבוזרות ואתיות**. שתיים הבולטות ביותר הן **מאסטודון** ו**אפסקרולד**.

מאסטודון: מיקרובלוגינג מבוזר

מאסטודון היא חלק מ**פדיוורס** – רשת של פלטפורמות חברתיות מבוזרות בשליטת משתמשים. בניגוד ל-X, מאסטודון **לא בבעלות מיליארדר**, לא מספקת פרסומות ולא מקורטטת תוכן אלגוריתמית.

- **מודרציה מקומית** אומרת שתוכן פרו-פלסטיני פחות סביר להיקבר או להיחסם אלגוריתמית.
- רבות מהאינסטנסים של מאסטודון תומכות במפורש **מסגרות אנטי-קולוניאליות, אנטי-אפרטהייד ופרו-צדק**.
- עיתונאים ומארגנים שדופלטפורמו ב-X **שיקמו נוכחות במאסטודון**, משתמשים בה כמרכז בטוח יותר לארכיון והגברת התנגדות.

מאסטודון אינה פתרון מושלם – יש לה בסיס משתמשים קטן יותר וטווח מוגבל – אבל היא מייצגת **מודל לתשתית סולידריות דיגיטלית** שמתנגדת לכיבוש תאגידי והטיה אלגוריתמית.

אפסקרולד: חדשות חברתיות ממוקדות אדם

אפסקרולד היא חלופה צומחת לאפליקציות פיד חדשות מסורתיות, עם דגש על:

- **שקיפות אלגוריתמית**
- **כורסיה תוכן מונעת קהילה**
- **עיצוב מודע בריאות נפשית**

במקום אלגוריתמים מקסימיזציית מעורבות, אפסקרולד מעצימה משתמשים **לבחור מה הם רואים ולעקוב אחר כורסים מהימנים**, במקום מותגים או משפיענים.

בהקשר ההסברה:

- אפסקרולד מציעה **פלטפורמה חסינה מפני טקטיקות רוויה** והצפת תוכן.
- היא משמשת **מחנכי מדיה ואקטיביסטים** לשיתוף עדכונים לא מסוננים, במיוחד במהלך blackout תוכן בפלטפורמות אחרות.
- המיקוד שלה **בצריכת מידע מכוונת** יוצר מקום ל**ניואנס, היסטוריה ועדות אתית**.

למרות שהיא עדיין בתחילת דרכה, אפסקרולד מייצגת **אתוס התנגדות דיגיטלית** – שבו הפיד הופך למרחב להרהור, לא לכפייה.

פרויקטי זיכרון קולקטיביים

ההסברה תלויה במחיקה היסטורית: של הנכבה, טבחים קודמים, עשרות שנים של נישול. בתגובה, דור חדש של יוצרים עובד לבנות היסטוריות נגדיות ששומרות על חוויה פלסטינית ומחדשות זיכרון commons הדיגיטליים.

אנדרטאות דיגיטליות ואמנות:

- אמנים ומקודדים יצרו **מפות אינטראקטיביות של כפרים הרוסים**, אנדרטאות וירטואליות לנופלים בעזה וארכיונים של אלימות קולוניאלית קשורה להיסטוריה אימפריאלית גלובלית.
- פרויקטים כמו **דקולוניזציה של פלסטין וארכיון פלסטיני** מקורטים טקסטים, תמונות והיסטוריות בעל פה שמתנגדים לפישוט ושכחה היסטורית.

חינוך קהילתי:

- מחנכים בסיסיים מארחים טיצי'נים, קבוצות קריאה וקורסים מקוונים כדי **לכבוש מחדש הקשר היסטורי ולאטגר נרטיבים תעמולה**.
- קולקטיבים של זינים וספריות דיגיטליות צצו ככלים לא רשמיים אך חזקים **לחינוך מחדש פוליטי** מחוץ למוסדות.

התנגדות משפטית ומוסדית

אפילו במערכות compromised, ההסברה מתמודדת עם התנגדות גדלה:

פעולה משפטית לזכויות אדם:

- קבוצות כמו **אל-חאק, עדאלה והגנה על ילדים בינלאומית-פלסטין** משתמשות בעיוותי ההסברה כראיות **בהליכים משפטיים בינלאומיים**, כולל תיקי ג'נוסייד ואפרטהייד.

ארגון אוניברסיטאי:

- סטודנטים ממשיכים להתעלם מאיסורים על סולידריות פלסטינית דרך מחאות, כיבושים ותביעות.
- קואליציות משפטיות הצליחו **לאטגר חוקי אנטי-BDS** בבתי משפט אמריקאיים, טוענים שהם מפריים הגנות חופש ביטוי חוקתיות.

חשיפת whistleblower:

- עובדים לשעבר של חברות מדיה חברתית ו-NGO כעת **מדליפים מסמכים פנימיים**, חושפים כיצד אלגוריתמים הותאמו ומדיניות מודרציית תוכן נוצרה בתיאום עם לחץ לובינג ישראלי.

סולידריות גלובלית: חיבור מחדש של המאבק

אולי החזק ביותר, ההתנגדות הגלובלית להסברה **מחברת את פלסטין לתנועות שחרור אחרות**:

- קהילות ילידיות מזהות דפוסים משותפים של **קולוניאליזם מתנחלים**
- תנועות שחרור שחרור קוראות ללוגיקה המשותפת של **מיליטריזציית משטרה**
- ותיקי אנטי-אפרטהייד בדרום אפריקה קוראים להעתקת פלייבוק של דכאני העבר שלהם על ידי ישראל

סולידריות אינטרסקציונלית זו מקשה על ההסברה לבודד ולסטיגמט את ההתנגדות הפלסטינית. היא ממקמת מחדש את פלסטין לא כמקרה ייחודי של סכסוך, אלא כנקודת מוקד **במאבק הגלובלי נגד אימפריה, מעקב ועוול**.

מה שאינו ניתן להסתרה – אמת, זיכרון וקריסת המונופול הנרטיבי

על פני עשרות שנים, מכונת ההסברה הישראלית פעלה בהצלחה יוצאת דופן. היא פרויקטה תמונה מנוהלת בקפידה: מדינה דמוקרטית תחת מצור, צבא מוסרי פועל בהגנה עצמית, בעל ברית מערבי מושמץ על ידי שנאה לא רציונלית. הנרטיב הזה לא רק התקיים לצד המציאות – הוא החליף אותה, חדר לספרי לימוד, כותרות, מדיניות ורפלקסים רגשיים.

אבל נרטיבים, כמו משטרים, יכולים לקרוס.

ובשנתיים האחרונות, משהו בלתי הפיך קרה.

למרות מיליארדים שהושקעו ביחסי ציבור, קמפיינים של משפיענים, מניפולציה אלגוריתמית, דיכוי משפטי וכיבוש מוסדי, **האמת פרצה**. לא כי הותר לה – אלא כי **נאלצה דרך הסדקים**, נישאה על ידי ניצולים, תועדה על ידי עדים והוגברה על ידי רשתות של אנשים רגילים שסירבו להסיט מבט.

מה שראינו בעזה, בגדה, בירושלים – מה שלמדנו ממדליפים, מחוקרים דיגיטליים, מהיסטוריונים, ילדים ומשוררים – **אינו ניתן להסתרה**.

זה שינה את הדיון.

ושינה אותנו.

קריסת המונופול הנרטיבי

ההסברה פעלה פעם עם שליטה כמעט מוחלטת על הדיון הדומיננטי במערב. היא לא רק ניצחה ויכוחים – היא **קבעה את התנאים למה שניתן להתווכח עליו**.

אבל המונופול הזה נשבר.

- **מדיה חברתית קרעה את מבנה שערוריית**, אפילו כשישראל מיהרה להחזיר שליטה דרך רכישות ולחץ מודרציה.
- **עיתונאות אזרחית הציפה צירי זמן במציאות לא מסוננת**, מקשה להסיט מבט מפשעי מלחמה מוסווים כ"הגנה".
- **היסטוריונים, אמנים ואקטיביסטים פלסטינים** תפסו את מקומם הלגיטימי בדיון הגלובלי, מסרבים להיות מדוברים **עליהם במקום איתם**.

כן, פלטפורמות כמו X וטיקטוק שימשו מאז כדי לדכא את הפרץ הזה – אבל הנזק לנרטיב הדומיננטי נעשה. ההסברה עדיין יכולה לעוות. אבל היא כבר אינה יכולה **למחוק**.

כיוול מוסרי גלובלי מחדש

עבור רבים, שנתיים האחרונות שימשו כהתעוררות מוסרית:

- **מה שפעם סגר כמורכב, כעת מובן כקולוניאלי.**
- **מה שפעם נתפס כ"סכסוך", כעת מובן כאפרטהייד.**
- **מה שפעם צויר כהגנה, כעת מזוהה כשליטה.**

ראינו ילדים מתים בשידור חי, עיתונאים נרצחים בקור רוח, בתי חולים הופכים להריסות – וההצדקות מתפוררות בזמן אמת.

ראינו גם אנשים קמים מעבר לגבולות, מחברים את פלסטין למאבקים גלובליים נגד **גזענות, מעקב, מיליטריזם ואלימות מדינתית**.

זה לא רגע חולף. זה **כיוול מוסרי מחדש** – וההסברה אין אלגוריתם חזק מספיק כדי להפוך אותו.

זיכרון כהתנגדות

בלב ההסברה נמצאת מטרה פשוטה: **מחיקה**.

- מחיקת הנכבה
- מחיקת אלימות קולוניאלית
- מחיקת אנושיות פלסטינית
- מחיקת אלה שמעזים לזכור ולשם מה שהם ראו

ולכן הנוגדן – המעשה הרדיקלי ביותר – הוא **לזכור**.

לארכב. לצטט. להעיד. ללמד. לדבר, אפילו כשזה לא פופולרי. במיוחד כשזה לא פופולרי.

זיכרון אינו פסיבי. הוא נשק. נשק שאינו ניתן לקנות, לקבור או להבריג מהקיום.

העבודה שלפנינו: מהתנגדות נרטיבית לשינוי מבני

חשיפת ההסברה היא רק הצעד הראשון.

המשימה האמיתית נמצאת ב:

- **דקלונזיציה של חינוך** כדי שדורות עתידיים לא יגדלו יותר בחוסר ידיעה
- **אתגר מונופולים מדיה וטק תאגדיים** שהפכו לשותפים בתעמולת מלחמה
- **דרישה לאחריות** לפשעים המוסתרים על ידי יח"צ
- **תמיכה בשחרור פלסטיני** לא רק רטורית, אלא חומרית

אנו חייבים לשאול את עצמנו לא רק אילו אמיתות אנו רואים כעת – אלא **אילו אחריותות אמיתות אלה מטילות עלינו**.

מה שנראה אינו ניתן להסתרה

אין חזרה.

התמונות חרוטות בציר הזמן של התודעה הגלובלית. שמות הנופלים חיים בפידיים שלנו, בשירים שלנו, במחאות שלנו, במדיניות שלנו. ההיסטוריה כבר אינה ניתנת לכתיבה מחדש בזמן אמת ללא התנגדות.

קריסת המונופול הנרטיבי אינה סיפור מדיה בלבד. זוהי סיפור על **איזה סוג עולם אנו מוכנים לחיות בו**, והאם אנו מוכנים לראות אותו בבירור – אפילו כשהבהירות הזו עולה לנו בנוחות.

ופעם שנראה בבירור, אנו איננו יכולים להסתיר.

פעם ששמענו, אנו איננו יכולים להעמיד פנים שהיינו חירשים.

פעם שלמדנו, אנו איננו יכולים לחזור לחוסר ידיעה.

הפניות וקריאה נוספת

ספרים ומקורות אקדמיים

- Baroud, Ramzy. **The Last Earth: A Palestinian Story**. Pluto Press, 2018.
- Pappé, Ilan. **The Ethnic Cleansing of Palestine**. Oneworld Publications, 2006.
- Khalidi, Rashid. **The Hundred Years' War on Palestine**. Metropolitan Books, 2020.
- Erakat, Noura. **Justice for Some: Law and the Question of Palestine**. Stanford University Press, 2019.
- Herman, Edward S., and Noam Chomsky. **Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media**. Pantheon, 1988.
- Fuchs, Christian. **Social Media: A Critical Introduction**. Sage Publications, 2021.
- Morozov, Evgeny. **The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom**. PublicAffairs, 2011.

דיווח עיתונאי וחקירה

- 972+ Magazine - www.972mag.com חקירות מעמיקות למדיניות צבאית ישראלית, הסברה, מעקב דיגיטלי וכיבוש.
- **The Intercept** - www.theintercept.com חקירות לשותפות אמריקאית, השפעת לובינג ומניפולציית פלטפורמות טק.
- **Middle East Eye** - www.middleeasteye.net דיווחים בשטח וניתוח מדיה באזור.
- **Electronic Intifada** - www.electronicintifada.net עיתונאות פלסטינית עצמאית חושפת דיסאינפורמציה והפרות זכויות.
- **The Guardian**: "טיקטוק מדכאת תוכן פלסטיני במהלך הפצצות עזה, יוצרים אומרים." (2023)
- **Wired**: "X כעת נשק במלחמת המידע ישראל-פלסטיין." (2024)
- **The New York Times**: "השפעתו של לארי אליסון בווינגטון גדלה כשאורקל מתרחבת." (2025)
- **Haaretz**: "כיצד משרד החוץ הישראלי מממן קמפיינים תעמולה דיגיטליים." (2023)

מסמכים רשמיים ודליפות

- **מרכז משרד העניינים האסטרטגיים הישראלי 2019** לקמפיין דיגיטלי סמוי: ~3 מיליון ש"ח תקציב
- **הגדרת IHRA לאנטישמיות** (מאומצת ומאתגרת גלובלית): www.holocaustremembrance.com
- **גילויי לובינג AIPAC 2024**: OpenSecrets.org
- **הנחיות הערות קהילה של טוויטר/X** והצהרות מאסק (מאורכז דרך ארכיון האינטרנט ומרכז מדיניות טק)
- **מכתב פתוח של עובדי אורקל**, מחאה פנימית בנוגע לתרבות תאגידית פרו-ישראלית (דולף ב-2025 דרך TechLeaks)

מחקרי פלטפורמה וניתוח טק

- **ארכיטקטורה פורנזית**: www.forensic-architecture.org חקירות מולטימדיה לפשעי מלחמה ישראלים ודיכוי נרטיב.
- **וויזואליזציה של פלסטיין**: www.visualizingpalestine.org אינפוגרפיקות ונרטיבים מונעי נתונים מאתגרים מסגור הסברה.
- **אלגוריתם-ווטש**: www.algorithmwatch.org מחקרים על הטיה פוליטית במודרציית תוכן והגברה אלגוריתמית.

- **תיעוד מאסטודון:** docs.joinmastodon.org להבנת כיצד מודרציה מבוזרת תומכת במדיה התנגדות.
- **אפסקרולד (בטא):** www.upscrolled.org פלטפורמה מוקדמת המנסה עיצוב מדיה חברתית אתי וכורסיה דקולוניאלית.

משאבים משפטיים וזכויות אדם

- **אל-חאק:** NGO - www.alhaq.org משפטי זכויות אדם פלסטיני
- **עדאלה:** www.adalah.org - מרכז משפטי לזכויות מיעוט ערבי בישראל
- **הגנה על ילדים בינלאומית - פלסטין:** www.dci-palestine.org
- **הארגון Human Rights Watch:** דוחות על פרקטיקות אפרטהייד של ישראל (2021-2025)
- **אמנסטי אינטרנשיונל:** "אפרטהייד של ישראל נגד פלסטינים" (2022)

משאבי אקטיביזם וחינוך

- **דקולוניזציה של פלסטין:** www.decolonizepalestine.com פירוקים מקור פתוח, עשירים בהפניות לנושאים מרכזיים כמו הסברה, BDS והכחשת נכבה.
- **קול יהודי לשלום:** www.jewishvoiceforpeace.org ארגון יהודי אנטי-ציוני מוביל מאתגר מדיניות אמריקאית ואפרטהייד ישראלי.
- **אתר רשמי של תנועת BDS:** www.bdsmovement.net משאבים, ערכות קמפיין ועדכונים משפטיים על תמיכת חרם.
- **פלסטין ליגל:** www.palestinelegal.org קבוצת תמיכה משפטית מבוססת ארה"ב מגינה על זכויות אקטיביסטים וסטודנטים.

רשימות קריאה נוספות וארכיונים מוצרים

- **"קריאת פלסטין"** סילבוס של סטודנטים למען צדק בפלסטין קולומביה (2024)
- **"אפרטהייד דיגיטלי:** קורא על הטיה אלגוריתמית וישראל" (TechSolidarity, 2025)
- **"צנזורה פלטפורמה והטיה פוליטית"** - כתב עת מעבדת מדיה MIT (אביב 2025)

לעבודה ארכיונית ומחקר ארוך טווח

- **ארכיון האינטרנט / מכונת Wayback** - לגישה לחומרים נחקרים או מצונזרים
- **ארכיון דיגיטלי פלסטיני:** www.palarchive.org
- **פרויקט מפת נכבה:** www.nakbamap.com
- **ציר זמן ישראל-פלסטין** (IFAmericansKnew.org): www.ifamericansknew.org